

ISSN : 1302-7050

Namık Kemal Üniversitesi
Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi
Journal of Tekirdag Agricultural Faculty

An International Journal of all Subjects of Agriculture

Cilt / Volume: 11 Sayı / Number: 1 Yıl / Year: 2014

Sahibi / Owner

Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Adına
On Behalf of Namık Kemal University Agricultural Faculty

Prof.Dr. Ahmet İSTANBULLUOĞLU
Dekan / Dean

Editörler Kurulu / Editorial Board

Başkan / Editor in Chief

Prof.Dr. Selçuk ALBUT
Ziraat Fakültesi Biyosistem Mühendisliği Bölümü
Department Biosystem Engineering, Agricultural Faculty
salbut@nku.edu.tr

Üyeler / Members

Prof.Dr. M. İhsan SOYSAL	Zootekni / Animal Science
Prof.Dr. Bahattin AKDEMİR	Biyosistem Mühendisliği / Biosystem Engineering
Prof.Dr. Servet VARIŞ	Bahçe Bitkileri / Horticulture
Prof.Dr. Aslı KORKUT	Peyzaj Mimarlığı / Landscape Architecture
Prof.Dr. Temel GENÇTAN	Tarla Bitkileri / Field Crops
Prof.Dr. Aydın ADILOĞLU	Toprak Bilimi ve Bitki Besleme / Soil Science and Plant Nutrition
Prof.Dr. Fatih KONUKCU	Biyosistem Mühendisliği / Biosystem Engineering
Prof.Dr. Sezen ARAT	Tarımsal Biyoteknoloji / Agricultural Biotechnology
Doç.Dr. Ömer AZABAĞAOĞLU	Tarım Ekonomisi / Agricultural Economics
Doç.Dr. Mustafa MİRİK	Bitki Koruma / Plant Protection
Doç.Dr. Ümit GEÇGEL	Gıda Mühendisliği / Food Engineering
Yrd.Doç.Dr. Devrim OSKAY	Tarımsal Biyoteknoloji / Agricultural Biotechnology
Yrd.Doç.Dr. M. Recai DURGUT	Biyosistem Mühendisliği / Biosystem Engineering
Yrd.Doç.Dr. Harun HURMA	Tarım Ekonomisi / Agricultural Economics

İndeksler / Indexing and abstracting

CABI tarafından full-text olarak indekslenmektedir/ Included in CABI

DOAJ tarafından full-text olarak indekslenmektedir / Included in DOAJ

EBSCO tarafından full-text olarak indekslenmektedir / Included in EBSCO

FAO AGRIS Veri Tabanında İndekslenmektedir / Indexed by FAO AGRIS Database

INDEX COPERNICUS tarafından full-text olarak indekslenmektedir / Included in INDEX COPERNICUS

TUBİTAK-ULAKBİM Tarım, Veteriner ve Biyoloji Bilimleri Veri Tabanı (TVBBVT) Tarafından taranmaktadır / Indexed by TUBİTAK-ULAKBİM Agriculture, Veterinary and Biological Sciences Database

Yazışma Adresi / Corresponding Address

Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi NKÜ Ziraat Fakültesi 59030 TEKİRDAĞ

E-mail: ziraatdergi@nku.edu.tr
Web adresi: http://jotaf.nku.edu.tr
Tel: +90 282 250 20 07

ISSN: 1302-7050

Danışmanlar Kurulu /Advisory Board

Bahçe Bitkileri / Horticulture

- Prof.Dr. Kazım ABAK** Çukurova Üniv. Ziraat Fak. Adana
Prof.Dr. Y.Sabit AĞAOĞLU Ankara Üniv. Ziraat Fak. Ankara
Prof.Dr. Jim HANCOCK Michigan State Univ. USA
Prof.Dr. Mustafa PEKMEZCİ Akdeniz Üniv. Ziraat Fak. Antalya

Bitki Koruma / Plant Protection

- Prof.Dr. Mithat DOĞANLAR** Mustafa Kemal Üniv. Ziraat Fak. Hatay
Prof.Dr. Timur DÖKEN Adnan Menderes Üniv. Ziraat Fak. Aydın
Prof.Dr. Ivanka LECHAVA Agricultural Univ. Plovdiv-Bulgaria
Dr. Emil POCSAI Plant Protection Soil Cons. Service Velenca-Hungary

Gıda Mühendisliği / Food Engineering

- Prof.Dr. Yaşar HIŞIL** Ege Üniv. Mühendislik Fak. İzmir
Prof.Dr. Fevzi KELEŞ Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Erzurum
Prof.Dr. Atilla YETİŞEMİYEN Ankara Üniv. Ziraat Fak. Ankara
Prof.Dr. Zhelyazko SIMOV University of Food Technologies Bulgaria

Tarımsal Biyoteknoloji / Agricultural Biotechnology

- Prof.Dr. Hakan TURHAN** Çanakkale Onsekiz Mart Üniv. Ziraat Fak. Çanakkale
Prof.Dr. Khalid Mahmood KHAWAR Ankara Üniv. Ziraat Fak. Ankara
Prof.Dr. Mehmet KURAN Ondokuz Mayıs Üniv. Ziraat Fak. Samsun
Doç.Dr. Tuğrul GİRAY University of Puerto Rico. USA
Doç.Dr. Kemal KARABAĞ Akdeniz Üniv. Ziraat Fak. Antalya
Doç.Dr. Mehmet Ali KAYIŞ Selçuk Üniv. Ziraat Fak. Konya

Tarla Bitkileri / Field Crops

- Prof.Dr. Esvet AÇIKGÖZ** Uludağ Üniv.Ziraat Fak. Bursa
Prof.Dr. Özer KOLSARICI Ankara Üniv. Ziraat Fak. Ankara
Dr. Nurettin TAHSİN Agric. Univ. Plovdiv Bulgaria
Prof.Dr. Murat ÖZGEN Ankara Üniv. Ziraat Fak. Ankara
Doç. Dr. Christina YANCHEVA Agric. Univ. Plovdiv Bulgaria

Tarım Ekonomisi / Agricultural Economics

- Prof.Dr. Faruk EMEKSİZ** Çukurova Üniv. Ziraat Fak. Adana
Prof.Dr. Hasan VURAL Uludağ Üniv. Ziraat Fak. Bursa
Prof.Dr. Gamze SANER Ege Üniv. Ziraat Fak. İzmir
Dr. Alberto POMBO El Colegio de la Frontera Norte, Meksika

Tarım Makineleri / Agricultural Machinery

- Prof.Dr. Thefanis GEMTOS** Aristotle Univ. Greece
Prof.Dr. Simon BLACKMORE The Royal Vet.&Agr. Univ. Denmark
Prof.Dr. Hamdi BİLGİN Ege Üniv. Ziraat Fak. İzmir
Prof.Dr. Ali İhsan ACAR Ankara Üniv. Ziraat Fak. Ankara

Tarımsal Yapılar ve Sulama / Farm Structures and Irrigation

- Prof.Dr. Ömer ANAPALI** Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Erzurum
Prof.Dr. Christos BABAJIMOPOULOS Aristotle Univ. Greece
Dr. Arie NADLER Ministry Agr. ARO Israel

Toprak / Soil Science

- Prof.Dr. Sait GEZGİN** Selçuk Üniv. Ziraat Fak. Konya
Prof.Dr. Selim KAPUR Çukurova Üniv. Ziraat Fak. Adana
Prof.Dr. Metin TURAN Atatürk Üniv.Ziraat Fak. Erzurum
Doç. Dr. Pasquale STEDUTO FAO Water Division Italy

Zootekni / Animal Science

- Prof.Dr. Andreas GEORGIDUS** Aristotle Univ. Greece
Prof.Dr. Ignacy MISZTAL Breeding and Genetics University of Georgia USA
Prof.Dr. Kristaq KUME Center for Agricultural Technology Transfer Albania
Dr. Brian KINGHORN The Ins. of Genetics and Bioinf. Univ. of New England Australia
Prof.Dr. Ivan STANKOV Trakia Univ. Dept. Of Animal Sci. Bulgaria
Prof.Dr. Nihat ÖZEN Akdeniz Üniv. Ziraat Fak. Antalya
Prof.Dr. Jozsef RATKY Res. Ins. Animal Breed. and Nut. Hungary
Prof.Dr. Naci TÜZEMEN Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Erzurum

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

S. Çınar, R. Halipoğlu, İ. İnal Bazı Yabancı Ot Mücadele Yöntemlerinin Çukurova Bölgesindeki Taban Meralarında Ot Verimi Ve Botanik Kompozisyona Etkisi Effects Of Some Weed Control Methods on Yield, Botanical Composition and Forage Quality in Subirrigated Grasslands of Cukurova.....	1-8
A. Sirat Orta Karadeniz Bölgesi Koşullarına Uygun Maltlık ve Yemlik Arpa (<i>Hordeum vulgare</i> L.) Çeşitlerinin Belirlenmesi Determination of Malting and Forage Barley (<i>Hordeum vulgare</i> L.) Cultivars Suitable for Middle Black Sea Region Conditions	9-17
M. F. Baran, M. R. Durgut, İ. E. Kayhan, İ. Kurşun, B. Aydın, B. Kayışoğlu II. Ürün Silajlık Mısır Üretiminde Uygulanabilecek Farklı Toprak İşleme Yöntemlerinin Teknik ve Ekonomik Olarak Belirlenmesi Determination of Different Tillage and Sowing Methods In Terms of Technically And Economically in Second Crop Maize For Silage	18-26
D. Ceylan, A. Korkut, T. Kiper Tarihi Çevre Yenileme Çalışmalarında Kentsel Peyzaj Planlama Anlayışı: Edirne Örneği Urban Landscape Planning Concept of Historic Environment Regeneration Studies: Sample of Edirne	27-36
U. Karadavut, A. Taşkın Kırşehir İlinde Kanatlı Eti Tüketimini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi Determination of Factors Affecting Poultry Meat Consumption in Kırşehir Province	37-43
G. Ş. Aydın, B. Büyükkışık, A. Kocataş Fosfat ve Silikatin Zararlı Denizel Diyatom Büyümesi Üzerine Etkisi: <i>Thalassiosira Allenii</i> Takano (<i>Bacillariophyceae</i>) Effect of Phosphate and Silicate on The Growth of Harmful Marine Diatom: <i>Thalassiosira Allenii</i> Takano (<i>Bacillariophyceae</i>).....	44-52
S. Akdemir, E. Bal Elma Depolamada Kasa İçi Ortam Koşullarının Hesaplamalı Akışkanlar Dinamiği ile Modellenmesi Computational Fluid Dynamics Modelling of Ambient Factors in Boxes For Apple Cold Storage	53-62
L. Máthé, G. Pillinger Examination of an Overturned Towed Vehicle.....	63-66
N. Çömlekcioğlu, L. Efe, Ş. Karaman Kahramanmaraş Koşullarında Farklı Ekim Zamanlarının <i>Isatis tinctoria</i> ve <i>Isatis buschiana</i> Türlerinin Verim ve Bazı Agronomik Özellikleri Üzerine Etkileri Effects of Different Sowing Times on The Yield and Agronomic Characters of <i>Isatis tinctoria</i> and <i>Isatis buschiana</i> in Kahramanmaraş Conditions	67-78
H. Akbaşak, P. S. Koral Çeltik Kavuzunun Hıyar Fidesi Yetiştirme Ortamı Olarak Kullanım Olanaklarının Araştırılması The Investigation of The Possibilities of Using Rice Hulls as a Growing Media for Cucumber Seedlings	79-89
L. Gurmai, P. Kiss Analysis of Relations of Towed Vehicles and Road Profile.....	90-97
G. D. Semiz Sulama Suyu Açısından Bor İçeriğinin Değerlendirilmesi: Uluabat Gölünü Besleyen Orhaneli, Emet Ve Mustafakemalpaşa Çayları Content As Irrigation Water Quality: Orhaneli, Emet And Mustafakemalpaşa Streams Feeding the Lake Uluabat	98-105
S. Kıracı, E. Gönülal, H. Padem Farklı Mikoriza Türlerinin Organik Havuç Yetiştiriciliğinde Kalite Özellikleri Üzerine Etkileri The Effects of Different Mycorrhizae Species on Quality Properties in Organic Carrot Growing	106-113
A. Sahin, A. Yıldırım, Z. Ulutas Anadolu Mandalarında Bazı Çiğ Süt Parametreleri ile Somatik Hücre Sayısı Arasındaki İlişkiler Relationships Between Somatic Cell Count and Some Raw Milk Paramaters of Anatolian Buffaloes	114-121
H. İlbağı, S. Geyik Türkiye'de Bursa İli Mısır (<i>Zea mays</i> L.) Tarlalarında Görülen Virüs Hastalıklarının Saptanması Detection Of Virus Diseases in Corn (<i>Zea mays</i> L.) Fields in Bursa Province Of Turkey.....	122-125

Tarihi Çevre Yenileme Çalışmalarında Kentsel Peyzaj Planlama Anlayışı: Edirne Örneği

D. Ceylan

A. Korkut

T. Kiper

Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Tekirdağ

Tarihi çevreler, kendine has farklı özellikleriyle birlikte bir yerleşimin kültürel kimliğini yansıtır. Sanayi devrimi ve sonrasında birçok ülkede yaşanan teknolojik gelişmeler, hızlı kentleşme ve nüfus artışı tarihi çevrelere zarar vermektedir. Diğer taraftan hatalı planlama kararları her geçen gün tarihi değerlerin kaybına yol açmaktadır. Bu noktada plancı disiplinlerin görevi; sürdürülebilir koruma-kullanma dengesi içerisinde, kentsel mirasın çevresiyle birlikte korunarak, geleceğe yönelik sağlıklı kentsel gelişmelerin sağlanması olmalıdır. Buradan yola çıkılarak bu çalışmada; Edirne Maarif Caddesi örneğinde; tarihi kent merkezlerinde, kentsel peyzaj planlama çalışmalarının, kentin doğal ve kültürel yapı bütünlüğünün korunmasındaki önemini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaçla, örnek alanın koruma-kullanma dengesi içinde yaşatılması ve yenilenmesine yönelik analiz ve değerlendirmeler yapılmış, alınması gerekli önlemler belirlenmiş ve alana ilişkin öneri bir kentsel peyzaj tasarım projesi hazırlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Edirne, tarihi çevre, kentsel peyzaj planlama

Urban Landscape Planning Concept of Historic Environment Regeneration Studies: Sample of Edirne

Historical environments reflect cultural identity of a settlement with its specific different features. The technological developments that are experienced in many countries after the industrial revolution, rapid urbanization and population growth damage on the historical environments. In the other hand, the faulty planning decisions cause to lose historical values every passing day. At this point, the task of the discipline planner has to ensure a healthy urban developments for future, as the urban heritage is protected with its environment in the sustainable balance between protection and usage. In this regard; in the case of Edirne Maarif Street, this study aimed to emphasize the importance that the urban landscape planning affairs protect the structural integrity both natural and cultural environments in the historical urban center. For this purpose; the analysis and evaluation have been made to survive and regenerate in the balance between protection and usage in this sample area. The other hand, the measurements to be taken has been determined and a urban landscape design project has been prepared as a suggestion related to this area.

Key words: Edirne, historical environment, urban landscape planning,

Giriş

Tarihi kentler ve özgün yapılar sahip olunan en önemli kültürel miraslarımızdan biridir ve tarihi bilgileri aktaran araçtır. Kentsel doku içinde sokakların biçimi; düz veya kıvrımlı oluşları, çıkmaz sokaklar, sokak ve meydanların mekânsal ilişkileri, ada boyut ve biçimleri, sokak köşelerinin biçimlenmesi, yapıların cephe oranları ve peyzaj donatı elemanları ve bitkisel dokuyla oluşturdukları bütünlük yerleşmeye karakter veren özelliklerdir. Tarihi çevreler, insan ölçüsüne göre düzenlenmiş, sosyal ilişkileri olumlu yönde etkileyen, öğretici, ilgi çekici olup, çevresinin açık ve yeşil alanıyla, doğal ve kültürel peyzaj özellikleriyle bütünleştiği ölçüde değer kazanan mekânlardır (Yazgan ve Erdoğan, 1992; Özşüle,

2005). Ancak bu özelliklere sahip tarihi kentler günümüzde; bir yandan günlük yaşamın değişen koşullarına uyum sağlamak ve kentsel ihtiyaçlarını karşılamak zorunda kalırken, diğer yandan kenti meydana getiren değerleri korumayı içeren zorlu bir kentsel gelişme sürecinden geçmektedir (Costanza et al., 1997). Bu noktada, planlama ve tasarıma yönelik uygulamalarda, insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen bu miras alanlarının korunup yaşatılması, günümüz gereksinimlerini karşılayacak şekilde yeniden değerlendirilmesi çağdaş yaşam ve koruma düşüncesinin bir koşulu olmalıdır (Yazgan ve Erdoğan, 1992). Planlama, geleceğe yönelik belli bir amaca hizmet etme ve bir gereksinimi karşılama temelinde, yöntemsel ve

etik kurallara dayalı eylemlerin sistemli bir organizasyonudur. Tasarım ise, peyzajları ve mekânları oluşturma ve değiştirme bağlamında ekolojik, teknik, sanatsal ve estetik kriterleri göz önüne alarak fiziksel stratejiler ve formlar oluşturma eylemidir (Küçükbaş ve Malkoç 2000). Kentsel Sit alanı olarak ilan edilmiş alanlar için, ülke mekânsal planlama hiyerarşisi içinde, özel amaçlı plan türlerinden biri olan koruma amaçlı imar planı geçerlidir. Koruma amaçlı imar planları; 1983 tarih ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu çerçevesinde "sit" olarak ilan edilen alanlar için hazırlanan yapı yapma ve koruma ilkelerini belirleyen planlardır (Demirel, 2005). Ayrıca 2005 yılında yürürlüğe giren 5366 sayılı *Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun*'da kentsel sit alanlarında yapılacak uygulamaları içeren bazı maddeler bulunmaktadır. Yasin, (2005)'e göre; bu Kanun'un amacı "... yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılmasıdır " olarak belirtilmiştir (Aydınlı ve Turan, 2012). Ancak bütün bu uygulamalar, bütüncül bir planlama anlayışından kopuk ve yenileme, koruma ve dönüşümün daha çok fiziksel anlamda sağlandığı çalışmalar olmuştur. Oysaki kentler, kültürel düzeyi, mimarisi, gelenek ve görenekleri, yaşam tarzı, sosyal yapısı, doğal peyzaj özellikleri vb. özellikleriyle zaman içinde biçimlenir ve bu özellikler onu tanımlayıcı ve ayırıcı kılar. Dolayısıyla da tarihi özellik taşıyan kentlerde yapılan planlama ve tasarımlarda; kentin tanınabilirliği, özgünlüğü ve farklılığını yaratan, yöreye özgü doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin doğru saptanıp, geliştirilebileceği ve ön plana çıkarılabileceği uygulamalar gerçekleştirilmelidir.

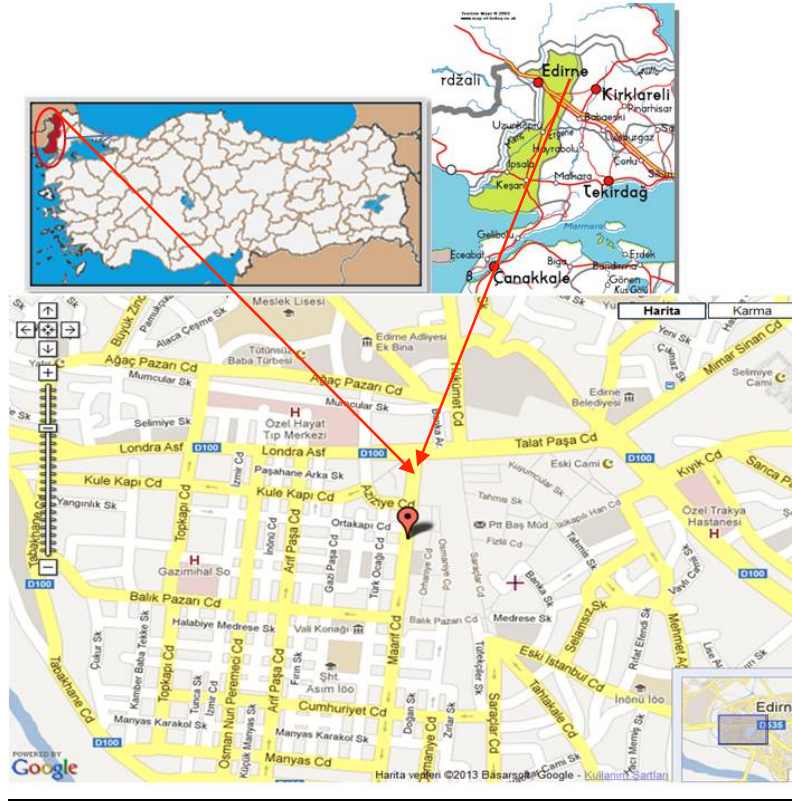
Bu amaçla çalışmada, erken Osmanlı Dönemi coğrafyasında özgün kimliğini koruyabilen ender yerleşmelerden biri olan Edirne (Erdoğan ve Kuter, 2010) kentsel sit alanı içerisinde bulunan Maarif Caddesi'nin; doğal, kültürel, mimari, tarihi, ekonomik, estetik, görsel değerlerini ve özgün kimliğini koruyarak ön plana çıkararak ve tarihi dokusuyla birlikte koruma-kullanım dengesi içinde

yaşatılması, yenilenmesini içeren öneri bir kentsel tasarım peyzaj projesi hazırlanmıştır. Bu kapsamda Maarif Caddesi ile birlikte bu caddeyi etkileyen Saraçlar Caddesi'nin, mevcut alan kullanımları irdelenmiş, gözlemlere ve verilere dayalı analizler, değerlendirmeler yapılarak çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Diğer taraftan tarihi çevrenin korunmasında halkın bilinçlenmesi ve katılımı da önemli olduğundan halkın görüşleri, istek ve önerileri de dikkate alınmıştır. Tüm bu verilerin değerlendirilmesi sonucu Maarif Caddesi için tarihi doku ile uyumlu öneri bir peyzaj tasarım projesi (Avan Proje) ile bazı detaylara ilişkin üç boyutlu görünüm hazırlanmıştır. Hazırlanan bu öneri proje, kentsel sit alanı içerisinde önemli bir ticaret merkezi niteliği taşıyan, 2008 yılında düzenleme ve yenileme çalışmaları ile yayalaştırılmış olan Saraçlar Caddesi'ni de bütünleyen bir nitelik taşımaktadır.

Materyal ve Yöntem

Araştırmanın ana eksenini Edirne İli üçüncü derece Kentsel Sit Alanı olan Kaleiçi semti içerisindeki Maarif Caddesi ile etki alanı içinde yer alan Saraçlar Caddesi'nin eski tarihi kent dokusu oluşturmaktadır. Kaleiçi, MÖ. II. yüzyılda Bizanslılar tarafından düz bir arazide savunma amacıyla kurulmuş, eski surların kuşattığı yaklaşık 360 dönümlük dörtgen bir alandır (Aru, 1998). Edirne'nin iklim ve doğal şartların etkisi yanında yaşam tarzlarının da yerleşimi şekillendirdiği geleneksel Türk evini yaşatan kesimdir. Yapıların durumlarına bakıldığında ticari ve konut alanının yan yana oluşturduğu bir yaşam alanı görülmektedir. Birbirini dikine kesen sokaklarıyla dikkati çeker. Maarif Caddesi'nin güneybatı yönünde Talatpaşa Bulvarı, batısında doğal bir set sınır oluşturan Tunca Nehri ve doğu yönünde de Mimar Sinan'ın kalenin doğu hattına paralel eksende inşa ettiği Alipaşa Çarşısı yer almaktadır. Kaleiçi odak noktasını oluşturan Saraçlar Caddesi ise; bugün ayakta olmayan Edirne Kalesi'nin doğu suruna paralel olarak uzanan yaklaşık 700 metre uzunluğundaki kentin ticari ve sosyal açıdan çekim merkezi olan en önemli caddesidir (Şekil 1).

Bu ana eksenin araştırma alanı olarak seçilmesinin nedeni; Maarif Caddesi'nin tarihi kimliğinin yanı sıra merkezi aktivitelerin yoğun olması, kent içinde ulaşılabilirliği yüksek sosyo-kültürel alanlardan biri olması, sınırları içerisindeki tarihi yapıların günümüzde de kullanılıyor olması ve sit alanı merkezinde yer alan 2008 yılında düzenleme ve yenileme çalışmaları ile yayalaştırılmış olan

Şekil 1. Araştırma alanının konumu

Figure 1. Location of the research area

Saraçlar Caddesi'ne olan yakınlığıdır. Maarif Caddesi içermiş olduğu bu özelliklerine karşın, mevcut durumu ile tarihi kimliği yansıtmamakta, tarihi dokusu korunarak yenilenmiş olan Saraçlar Caddesi ile bağdaşmayan bir görünüm oluşturmaktadır.

Bu çalışmada; tarihi çevre koruma ve geliştirme yaklaşımı kapsamında, Maarif Caddesi'nin sahip olduğu kültürel değerler ile yerleşim karakteri üzerinde tespitler yapılmış ve alan kentsel tarihi çevre koruma bağlamında değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, kentsel peyzaj tasarım sürecine dayanan bu araştırmada; kaynak taramaları, süvey (arazi ön etüdü), çevre analizi, görsel analizler ve Swot analizi yapılmış, leke diyagramı ve avan proje hazırlanmıştır. Swot analizi, incelenen alanda; problem, potansiyel ve kısıtlayıcıları tespit etmek amacıyla; mevcut yaşam koşulları, kullanıcı görüşleri, literatür bilgileri ve arazi gözlemlerine dayalı veri toplama

aşamaları dikkate alınarak yapılmıştır Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için;

- Edirne Belediyesi İmar Müdürlüğü'nden elde edilen 1/5000 ve 1/1000 ölçekli imar paftaları ile 1/1000 ölçekli "Edirne Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı" analitik etüt çalışmalarından,
- Araştırma alanının tarihi ve mekânsal gelişim sürecini gösteren kroki, harita, plan ve raporlar ile araştırma alanında çekilen fotoğraf, görsel inceleme ve alan etüt-analiz çalışması sonucunda elde edilen verilerden,
- Araştırma alanına ilişkin daha önce yapılmış tez, araştırma, makale, kitap, envanter ve konuyla ilgili internet taramaları sonucunda elde edilen verilerden,

- Alanın etüt-analiz çalışması sonucunda elde edilen verilerin bilgisayar ortamına aktarılmasında ve üç boyutlu çizimlerde Autocad, Photoshop ve SketchUp yazılımlarından yararlanılmıştır.

Tüm bu veriler ışığında; araştırma alanının mevcut alan kullanımları irdelenmiş, analiz ve değerlendirmelere göre tarihi doku ile uyumlu kentsel peyzaj tasarımına yönelik öneri bir Avan Proje hazırlanmıştır. Kentsel peyzaj tasarımında; sokak dokuları, yapıların mimari kimliği, diğer caddelerle olan ilişkileri, kentsel peyzaj ve kentsel donatının bütünleştirilmesi ve böylece mekânsal ve sosyal kalitenin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma akış şeması Şekil 2' de verilmiştir.

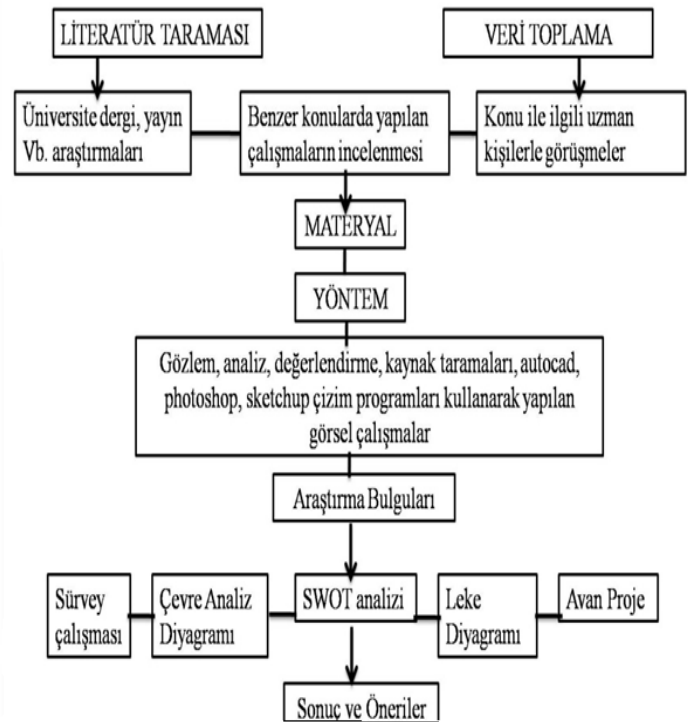
Bulgular ve Tartışma

Araştırma alanının ana eksenini oluşturan Maarif Caddesi'nde; kentin en önemli ticari aksının odak

noktasında olan Saraçlar Caddesi ile bu caddenin kuzey kesimi boyunca caddeye paralel olarak uzanan Mimar Sinan'ın 1559'da inşa ettiği Alipaşa Kapalı Çarşısı bulunmaktadır (Akansel ve ark. 2011).

Araştırma alanı içerisindeki tarihi yapılar ve onları çevreleyen kültürel ve doğal peyzaj öğeleri geçmişin izlerini taşıyan, kentin kimliğini yansıtan önemli öğelerdir (Şekil 3).

Maarif Caddesi boyunca sıralanmış yapılar genellikle taş yığma olup, doğrudan sokağa açılmaktadır. Yapılar genelde bodrum kata sahip olup, bodrum+zemin, bodrum+1 veya bodrum+2 katlıdır. Bodrum katlarının üst tavan kotları, genellikle sokak kodundan 80 cm kadar yüksekte olup, sokağa basık kemerli dikdörtgen biçimli pencerelerle açılmaktadır. Bu yapılar, genellikle kentin diğer bölümüne göre daha büyük boyutlu, gösterişli ve süslemelidir (Anonim, 2005).

Şekil 2. Araştırma akış şeması

Figure 2. Research planning scheme

Şekil 3. Maarif Caddesi'ndeki tarihi yapılardan bazı örnekler (Orijinal, 2012)

Figure 3. Some historical samples in the Maarif Street (Orj.2012)

Tarihi konutların çok az bir bölümü örnek bahçeli olup, bahçeler alçak demir parmaklıklarla sınırlandırılmıştır. Bu nedenle, bahçeler sokaktan da algılanabilmektedir. Yapı ön cephelerinde simetriye dikkat edilmiş olup, çıkmalar ahşap payandalarla desteklenmiştir (Anonim, 2005)

Farklı özellikler gösteren ve kentin kimliğini yansıtan tarihi yapılar, günümüzde otel, konut, dernek, lokal, eğlence mekanı, restoran gibi farklı amaçlarla birbirinden bağımsız ve yoğun olarak kullanılmakta ve sonuçta da zamanla özelliklerini yitirmekte ve değişime uğramaktadırlar. Diğer taraftan caddenin bir tarafının Edirne Belediyesi tarafından kısmi zamanlı otopark olarak değerlendirilmesi görüntü kirliliği yaratmaktadır. Tarihi yapılar, münferit düzenlemeler nedeniyle bir arada bütüncül olarak değerlendirildiğinden, tarihi dokunun izleri zamanla silinmekte dolayısıyla kent kimliğine katkısı zayıflamaktadır. Cadde boyunca tarihi yapıların yanında farklı

yükseklik, biçim, renk, malzeme ile yeni inşaatlara izin verilmesi tarihi dokuyla uyumsuz görünüm ortaya koymaktadır. Diğer taraftan caddenin bazı kısımlarında bütüncül bir anlayışla restorasyonu yapılmış tarihi yapıların bir arada ortaya koyduğu olumlu görünüm göze çarpmaktadır (Şekil 4).

Saraçlar Caddesi'nin mevcut durum analizi

Araştırmanın ana eksenini oluşturan Maarif Caddesi'ni etkileyen, kentin en önemli ticari aksının odak noktasında olan Saraçlar Caddesi'nde Cumhuriyet öncesi dönemden günümüze kalabilmiş korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliği taşıyan birçok ticari yapı bulunmaktadır. Toplam uzunluğu 700 metre olan caddenin iki kanadındaki yapılara zaman içinde verilen farklı imar durumları ile oluşmuş önemli karakter farklılığı bulunmaktadır ve bu da Saraçlar Caddesi'nin mekânsal kurgusunu etkilemektedir (Akansel ve ark. 2011).

Şekil 4. Maarif Caddesi'nde restore edilmiş tarihi yapılara ilişkin görünüm (Orijinal, 2012)

Figure 4. Some restored historical buildings in the Maarif Street (Orj.2012)

Kaleiçinin odak noktasında yer alan Saraçlar Caddesi, Edirne Belediyesi tarafından kentsel tasarım projesi hazırlatılarak 2008 yılından itibaren yayalaştırılmıştır. Cadde, yeni düzenlemeler ile sadece 24.00-09.30 saatleri arasında taşıt trafiğine açılmış olup, Edirne'de yaşayan ve bu kente ziyarete gelenler için çekim noktası oluşturmaktadır. Özellikle Alipaşa Çarşısı'nın bu caddenin paralelinde bulunması da ticari etkinlikler açısından da destekleyici olmaktadır. Şekil 5' de; Saraçlar Caddesinin yayalaştırma amaçlı olarak düzenlenmeden önceki durumu verilmiştir.

Saraçlar Caddesi, yeni düzenlemeden önce; kısmi zamanlı otopark kullanımı, ergonomik olmayan yer döşemeleri, bina cephelerindeki çeşitlilik ve kaldırımda sergilenen ürünler, tarihi yapılarla

uyumsuz olan, görüntü karmaşası yaratan ticari alan kullanım levhaları, donatı elemanlarının ve bitkisel öğelerin eksikliği ile bakımsız ve niteliksiz bir görünümü yansıtmıştır. Yeni düzenleme ile cadde boyunca tarihi yapılar aslına uygun olarak restore edilmiş, cephe giydirmeleri yapılmıştır. Orta aksta döşeme malzemesi olarak arnavut kaldırım taşı kullanılmış, tekdüzeliği kırmak ve farklı kullanım alanlarını ayırmak amacıyla desenler oluşturulmuştur. Caddenin her iki yanında da karo plak taş döşeme malzemesi olarak tercih edilmiştir. Tarihi binaların bulunduğu caddede donatı elemanlarının tarihi yapılar ile uyumlu olmasına özen gösterilmiştir. Bağlantı yollarında ahşap çiçek kasaları ve yoğun sert zemin uygulamaları göze çarpmaktadır (Şekil 6).

Şekil 5. Düzenlemeden önceki Saraçlar Caddesi (Anonim 2010)

Figure 5. Saraçlar Street before designing (Anonymous 2010)

Şekil 6. Düzenlemeden sonra Saraçlar Caddesi (Orijinal, 2012)

Figure 6. Saraçlar Street after designing (Orij. 2012)

Cadde orta aksında ahşap çiçek kasalı oturma bankları, süs havuzları, ağaç kullanımı ve bitki parterleri ile düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler, tarihi yapıların çevresiyle birlikte bütüncül bir mekân olarak algılanmasında etkili olmuştur. Ancak bununla birlikte Saraçlar Caddesi'nde yeni düzenleme ile uyumsuz donatı elemanları ve yapı kullanımları ve bakımı yapılmamış yol ağaçları da bulunmaktadır.

Maarif Caddesi'ne yönelik kentsel peyzaj planlama ve tasarım çalışmaları

Araştırma alanı olan Maarif Caddesi'nin mevcut durumunu ortaya koymak amacıyla; öncelikle sürvey çalışmaları yapılmış ve elde edilen veriler bir diyagram üzerine işlenmiştir. Aynı diyagram üzerinde alan ve çevre analizleri de yapılarak bir pafta oluşturulmuştur. Araştırma alanına ilişkin sürvey diyagramı, çevre ve görsel analiz paftası Şekil 7 'de verilmiştir.

Şekil 7. Araştırma alanı sürvey, çevre ve görsel analiz paftası (Orijinal, 2012)

Figure 7. Survey, environmental and visual analysis diagram of the research area (Orj.2012)

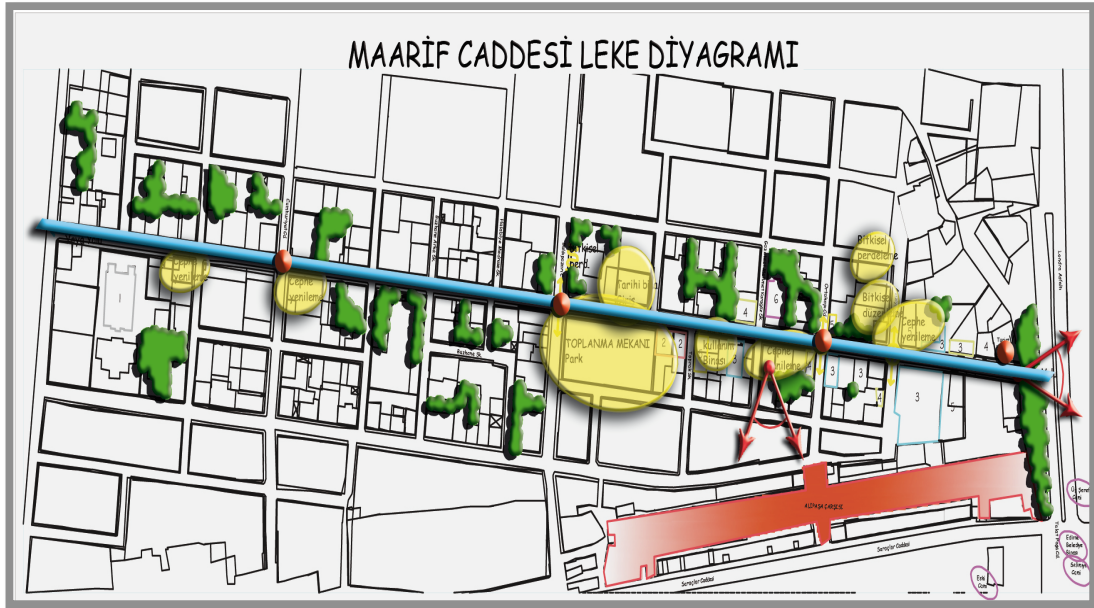
Araştırma alanı swot analizine ilişkin sonuçlar aşağıda özetlenmiştir:

Edirne'nin kimliği ile özdeşleşen sivil mimari örneklerinin yer alması, cazibe oluşturacak kentsel imgelerin bulunması, doğal ve kültürel varlıkların zenginliğinin turizm açısından sağladığı olanaklar, kentsel sit alanı içerisinde bulunması, tarihsel geçmişinin kent kimliğinin önde gelen bir özelliği olması, kent merkezi içinde odak noktası olması, ticari etkinliklerin geliştirilebileceği bir aks içinde yer alması vb. araştırma alanının güçlü yönlerini oluşturmaktadır. Kent halkının tarihi çevre korunmasına olumlu yaklaşımı ve Osmanlı kenti imajının var olması fırsatları oluşturmaktadır. Tarihi yapılar ile yeni yapıların birbirinden kopuk ve uyumsuz oluşu, peyzaj donatı elemanlarından yoksun oluşu ve bitkisel eleman kullanımının yetersiz oluşu zayıf yönleri oluştururken, cephe iyileştirme ve restorasyon çalışmaları için ekonomik gücün yetersiz olması da tehditler arasında sayılabilir. Bunun yanı sıra "Edirne Selimiye Camii Külliyesi Dünya Mirası Alanı"nın araştırma alanının etki alanı içinde olması ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yayınlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı (2007)'nda araştırma alanının turizm gelişim koridorları çerçevesinde "Trakya Kültür Koridoru" olarak

tanımlanan Edirne kenti içinde yer alması da önemli bir fırsat yaratmaktadır.

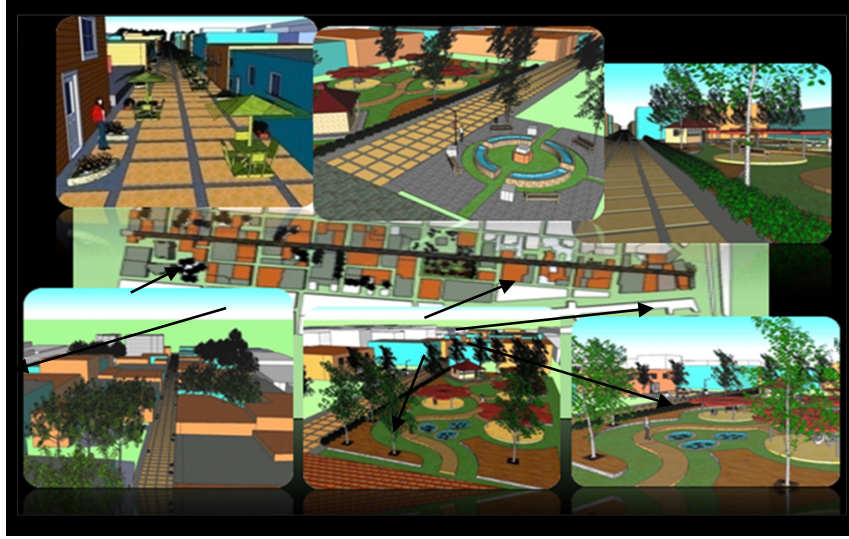
Araştırma amacına yönelik olarak hazırlanan kentsel peyzaj tasarımı kapsamında oluşturulan Leke Diyagramı Şekil 8' de verilmiştir. Bu aşamada, mevcut sorunlara ilişkin çözümler aranarak, çevresel etkilerin alandaki kullanımlar üzerine etkileri ile alandaki mevcut ve olası kullanımların birbirine olan etkileri analiz edilerek, bir "ihtiyaç programı" hazırlanmıştır. İhtiyaç programında toplanma mekânı, bitkisel düzenlemeler, cephe yenileme uygulamaları gibi kullanımlara yer verilmiştir. Bu kullanımlar, alanda uygun yerlere, birbirine oranları dikkate alınarak lekeler halinde ölçeksiz olarak yerleştirilmiştir.

Leke diyagramında lekeler halinde gösterilen kullanımlar biçimlendirilerek proje üzerine ölçekli olarak aktarılarak Avan Proje hazırlanmıştır. Bu projede; kentsel doku içinde yerleşmeye karakter veren özellikler, Edirne'nin eski konut mimarisi ve bahçe düzenleme anlayışı ile bu alan ile ilişkili olan 2008 yılında düzenlenerek yayalaştırılmış olan Saraçlar Caddesi'nin kentsel tasarımı öncelikle dikkate alınmıştır (Şekil 9).

Şekil 8. Araştırma alanı Leke Diyagramı (Orijinal, 2012)

Figure 8. Function diagram of the research area (Orj. 2012)

Şekil 9. Araştırma alanına ilişkin Avan proje ve bazı detaylara ilişkin üç boyutlu görünüm (Orijinal, 2012)

Figure 9. Concept project of the research area and three-dimensional views of some details (Orj, 2012)

Avan projede dikkate alınmış olan diğer bazı hususlar ve öneriler aşağıda belirtilmiştir:

- Tarihi dokuya vurgu yapılarak silüetin ön plana çıkarılmasına yönelik yapısal ve bitkisel tasarımlara özen gösterilmiştir. Tarihi çevrelerde kamuya açık alanlar, tarihi dokuyla bütünsellik içerisinde ele alınmıştır.
- Ticari etkinliğin yoğun olduğu alanlar, turistik alanlar ve korunması gereken tarihî dokular öncelikli alanlar olarak belirlenmiştir.
- Tarihi dokudaki mekân düzenlemelerinde alanı kullanan kişilerin rekreasyonel etkinlikte bulunmasına olanak sağlayacak kullanımlara yer verilmiştir.
- Maarif Caddesi, tarihi dokuya zarar veren araç trafiğine günün belli saatlerinde açılmalı, Saraçlar Caddesi örneğinde olduğu gibi yayalaştırılmalı ve yine bu cadde ile bütünlük yaratacak döşeme malzemeleri seçilmelidir.
- Alan içerisindeki tarihi yapıların silüetleri korunarak restore edilmeli, böylece kimliklerinin değişimi önlenmeli, işlevsiz yapılara; kültür evi, açık ve kapalı sergi salonları gibi kültürel işlevler kazandırılmalıdır.

- Tarihi çevrede dokuyla uyumlu, görüntü kirliliği yaratmayacak reklam panoları, tabelalar, aydınlatma ve elektrik direkleri vb. elemanların seçim ve kullanımına özen gösterilmelidir.
- Tarihi dokuyu simgeleyen mevcut bitkilerden, özellikle Çınar (*Platanus orientalis*) gibi anıt ağaçlar korunmalı ve gerekli bakım işlemleri periyodik olarak yapılmalıdır.
- Bitkisel düzenlemelerin kent bütünü içindeki dokuyla uyumlu olmasına özen gösterilmelidir. Özellikle, tarihi yapıların farklı mevsimlerde görsel özelliklerinin ortaya çıkması bakımından yaprak döken ağaç/ağaççık türleri tercih edilmelidir.

Sonuç ve Öneriler

Birer tarihi belge niteliğinde olan tarihi yapılar, yapıldıkları dönemlerin sosyal, kültürel, ekonomik vb. özelliklerine ışık tutan canlı tanıklardır. Tarihi yapıların korunmasında çevreyle bütünlük sağlanmalı; tarihi yapının bahçesi, çevresi, bulunduğu sokak, mahalle ve bulunduğu kent de dikkate alınarak planlama yapılmalıdır. Bu da plancı ve tasarımcı meslek disiplinlerinin ortak çalışmasını gerektirir. Günümüzde birbirine benzer, sıradanlaşan dikey yapıların çoğunlukta olduğu kentsel alanlar arasında kalan tarihi çevreler, insan ölçeğine uygun; güven veren, samimi, yaşanabilir mekânlar özelliğini içinde

barındırmaktadır. Tarihi çevrelerde yürütülecek kentsel peyzaj planlama çalışmalarında, çevrenin bu özellikleri ile birlikte doğal ve kültürel yapı bütünlüğünün korunması da önem arz etmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmada, üçüncü derece kentsel sit alanı içerisinde yer alan Edirne Maarif Caddesi ve çevresinin mevcut durumu ortaya konulmuş, koruma-kullanma dengesi içinde yaşatılması ve yenilenmesine yönelik analiz ve değerlendirmeler yapılmış ve öneri bir kentsel peyzaj tasarım projesi hazırlanmıştır. Araştırma bulguları ile Maarif Caddesi'nin mevcut durumunun, içerisinde barındırdığı tarihi dokunun algılanmasını güçleştirdiği, dolayısıyla bu caddenin tarihi kimliğini yansıtamadığı, tarihi dokusu korunarak yenilenmiş ve yayalaştırılmış olan Saraçlar Caddesi ile bağdaşmayan bir görünüm ortaya koyduğu belirlenmiştir. Araştırma alanında yapılan gözlemler sonucu; yapısal, dokuya yönelik, yasal/yönetimsel yapıya ve ulaşımına yönelik olmak üzere özetlenebilecek temel sorunlar görülmüştür. Bunlardan, sivil mimarlık örnekleri arasında yer alan yeni mimari oluşumların silueti bozması, reklam panolarının renk, boyut ve malzeme olarak ortaya koyduğu görsel kirlilik, alan içine yüklenmiş yoğun taşıt trafiğinin caddedeki günlük yaşamı kısıtlaması, Maarif Caddesi boyunca park eden araçların yaratmış olduğu karmaşa, caddeyi kapsayan sit alanları için özel olarak hazırlanmış bir "Koruma Amaçlı İmar Planı"nın bulunmaması en göze çarpan sorunlar arasında sayılabilir. Oysaki araştırma alanı içerisindeki tarihi

yapılar ve onları çevreleyen kültürel ve doğal peyzaj öğeleri geçmişin izlerini taşımaktadır ve alandaki peyzaj öğeleri çevrenin geçmişten gelen devamlılığını pekiştirmektedir. Sit alanının içerisindeki tarihi yapılar ve bu yapıların bahçeleri gerek malzemelerin yapısı gerekse sosyal yaşantının sürdürülmesini sağlayan ayrıntıları barındırmaktadır. Maarif Caddesi'nin tarihi yapısının korunmasında tüm yapılar ve peyzaj öğeleri bir bütün olarak ele alınmalı ve yeni düzenlemeler yapılarak tarihi dokunun izleri gün ışığına çıkarılmalıdır. Öncelikle alan içerisinde bulunan ve otel, kamu binası, kültürel aktivite vb. amaç ile kullanılan yapıların bakımı yapılarak tekrar kullanımı sağlanmalı ve bu sayede sürdürülebilirliği sağlanarak yapıların kimliklerinin değişimi önlenmelidir.

Sonuç olarak Erdoğan ve Kuter (2010)'in de belirttikleri gibi; Edirne kent bütünü sahip olduğu anıtsal yapı sayısı ve çeşitliliği açısından zengin ve müze kent niteliğinde ender yerleşmelerden biridir. Maarif Caddesi ve onu bütünüleyen Saraçlar Caddesi de kentin bu özelliklerini çekici kılan ve destekleyen önemli dokulardır. Bu kapsamda Maarif Caddesi'nin yenilenerek kimlik kazanması; kentin gelişimine, tarihsel turizme, yöre halkına önemli katkılar sağlanabilecektir. Böylelikle tıpkı Saraçlar Caddesi'nin kazandığı yeni kimlik gibi Maarif Caddesi'ne de uygulanacak kentsel peyzaj planlama çalışmaları ile Edirne İli Kaleiçi kentsel sit alanına da vurgu yapılmış olacaktır.

Kaynaklar

- Akansel, Ş., Kaprol, T. ve Varlı, E., 2011. "Edirne Tarihi Saraçlar Caddesi Yayalaştırma Projesi'nin" kentsel yaşama katkıları. Mimarlık Dergisi, 373.
- Anonim, 2005. Edirne Belediyesi Edirne Sit Alanı ve Etkileme Bölgesi, 1/5000 Nazım İmar Planı ve 1/1000 Uygulama İmar Planı Raporu, Meta Peyzaj Planlama.
- Anonim, 2010. Eski Saraçlar Caddesi fotoğrafları, Edirne Belediyesi.
- Aru, K.A., 1998. Türk Kenti. Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, s.288, İstanbul.
- Aydınlı, H.İ. ve Turan, H., 2012. Kuramsal ve yasal çerçevede Türkiye'de kentsel dönüşüm. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 28: 61-72.
- Costanza, R., Arge, R., Groot, R., Farber, S., Grasso, M., Bannan, H., vd., 1997. The value of the world's ecosystem services and natural capital, Nature, 387 (5): 253-260.
- Demirel, Ö., 2005. Ülke mekansal planlaması içinde ekolojik ağırlıklı disiplin olma yönünde bir misyon taşıyan peyzaj mimarlığı mesleğinin yeri ve üzerine düşen ya da yapması gerekenler. http://ormanweb.sdu.edu.tr/Pemat/Sunum_5.Pdf.
- Erdoğan, E., Kuter, N., 2010. Edirne kenti kültür varlıklarının kent estetiği açısından değerlendirilmesi. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi (Journal of Tekirdag Agricultural Faculty), 7(3): 137-145
- Küçükbaş, E., V., Malkoç, E., 2000. Planlama #tasarım, Peyzaj Mimarlığı Kongresi (19-21 Ekim 2000), TMMOB Peyzaj Mimarlığı Odası, 529-537 s., Ankara.
- Özsüle, Z., 2005. Geleneksel yerleşimlerin korunması açısından kültürel peyzaj değerlendirilmesi, Mudanya Örneği. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul
- Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı, 2007. Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara, s. 60.
- Yazgan, M. ve Erdoğan, E. 1992. Tarihi çevrelerde peyzaj planlama. A.Ü.Z.F.Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Lisans üstü ders notu, Ankara.